

Egyházi Képviselő Tanács

Az E.K. Tanács febr. 1-én tartotta első évnegyedi ülését. A tárgysorozat jelentősebb adminisztratív pontjai voltak: az elnökileg elintéztett fontosabb ügyekről szóló jelentés, a különböző szakbizottságok és az esperesi vizsgálószékek jegyzőkönyveinek bemutatása, a kolozsvár-napocai egyházközség iriszi körzetének önállósítása, az E.K. Tanács, a Nyugdíj- és Segélypénztár 1978. évi általános jelentéseinek előterjesztése, a febr. 17—18. napjain tartandó Egyházi Főtanács előkészítése, valamint a prédikáció, agenda és ima írására meghirdetett pályázat elbírálása.

A fontosabb gazdasági-pénzügyi természetű ügyek között szerepeltek az Egyházi Központ, a Nyugdíjpénztár, az egyházkörök és egyházközségek 1978. évi pénzügyi terveinek megvalósításai, az Egyház, a Nyugdíj- és Segélypénztár 1979. évi költségvetésének bemutatása és a belső pénzügyi ellenőrzéssel kapcsolatos ügyek.

Egyházi Főtanács

Az Egyházi Főtanács febr. 17—18. napjain tartotta meg évi rendes gyűlését Kolozsvár-Napocán, dr. Kovács Lajos püspök és dr. Barabássy László főgondnok elnöklete alatt. A főtanácsi ülésen jelen voltak Iulian Sorin igazgató és a Vallásügyi Hivatal képviselői. A szombat du. 4 órakor, egyházi énekkel és Kolcsár Sándor közügyigazgató imájával kezdődő ülésen dr. Barabássy László főgondnok megnyitó beszédében egyebek között ezeket mondta: „Meg kell állapítanunk, hogy ez az év, melynek munkásságáról számot adni gyűltünk össze, hazánk békés alkotó munkájának keretében folyt le. Hazánk ünnepélyes, építő, békés gazdaságban teljes munkájához mi is felsorakozhattunk, a magunk feladatai szerint, keresvén azt az utat, melynek végcélja az emberiség jóléte, békéje és testvérisége.

Nem mulaszthatom el, hogy meg ne emlékezzem arról a lelkes munkáról, amely egyházközségeink legnagyobb részében folyt, úgy a vallásos érzés elmélyítése érdekében, mint gazdasági vonatkozásban.

Lelkészeink és gondnokaink vezetése mellett a keblitanácsosok hozzáállásával és a gyülekezetek tagjainak támogatásával, az unitárius egyház szolgálata az elmúlt Főtanács óta is minőségi gazdago-

dásról tanúskodik. Ez azonban ne legyen ok az önelégültségre. Az életritmusban nincs egy pillanatnyi szünet, a lendületesen fejlődő és vágtató életben szüntelenül szolgálni kell, így az egyházban is. A szolgálatra való készséget abban a lelkeségben látom, amely betöltötte és hiszem, betölti a jövőben is mindazoknak lelkét, akikre egyházunk reménységgel és elvárással tekint."

A tárgysorozat megállapítása után Főtanács az alábbi üdvözlő táviratot küldte Nicolae Ceaușescu Öexcellenciájának, Románia Szocialista Köztársaság Elnökének.

„A Románia Szocialista Köztársaságban levő Unitárius Egyház Főtanácsa Kolozsvár-Napoca municípiumban f. év február 17—18. napjain tartott évi rendes üléséből mély és őszinte csodálatát fejezi ki azon rendkívüli gyümölcsöző tevékenység iránt, amelyet fáradhatatlanul végez hazánk fejlesztése és a műveltség, anyagi és szellemi jólét mind magasabb színvonalára való felemelése érdekében.

Egyben kifejezzük csatlakozásunkat Excellenciád következetes tevékenységéhez, amelyet a népek közötti együttműködés vonalán fejt ki a békének az egész világon történő győzedelmes megvalósítása érdekében.

Fellelkessedve az Ön bölcs vezetése alatt hazánkban elért eredmények láttán, melyek mindannyiunk számára, nemzetiségre és vallásos meggyőződésre való tekintet nélkül, biztosítják a szabad fejlődés feltételeit, az Unitárius Egyház Főtanácsa valamenyny egyházi és világi tagja nevében ígéri, hogy a jövőben is teljes odaadással támogatja szocialista államunk bölcs bel- és külpolitikáját. Dr. Kovács Lajos püspök, Dr. Barabássy László főgondnok."

A Főtanács még üdvözlő táviratot küldött Manea Mănescunak, Románia Szocialista Köztársaság kormánya első miniszterének, Ion Roșianunak, a Vallásügyi Hivatal elnökének és az Országos Békevédelmi Bizottságnak.

Az időközi választások eredményeinek kihirdetése rendjén dr. Erdő János főjegyző bevette a hivatali esküt azon tagoktól, akik főtanács tag minőségükben még egyszer sem tettek esküt. A Főtanács Ferencz József, Máthé Zsigmond, Rostás Dénes és Ürmösy Gyula afiai-nak több évtizeden át végzett odaadó egyházépítő munkásságuk elismeréseképpen tiszteletbeli főtanácsosi, Egyedi Albert afiának tiszteletbeli felügyelő gondnoki címet, ezeken kívül több hűséges, az egyházépítésben kiváló eredményeket elért afiai részére tiszteletbeli gondnoki, pénztárosi, illetve keblitanácsosi címet adományozott.

A bizottságok kijelölése után sor került az E. K. Tanács általános jelentésének előterjesztésére, mely bemutatta egyházunk életének egy évre terjedő szakaszát, gyülekezeteink s benne híveink egyházépítő tevékenységét.

Főtanács febr. 18-án, vasárnap reggel 8 órakor folytatta munkálatait a Nyugdíj- és Segélypénztár általános évi jelentésének előterjesztésével.

Dr. Kovács Lajos püspök részletes, mindenre kiterjedő, érdeklődést lekötő püspöki jelentésének előterjesztését nagy figyelemmel hallgatták a jelenlevők. Főtanácsi Bizottság rendkívüli elismeréssel vette tudomásul Főtisztelendő püspök úr jelentését, mely hűségesen tükrözi azt a lelkiismeretességgel végzett munkát, melyet egyetemes egyházunk érdekében kifejtett. Munkásságából kiemelendőnek tartja, hogy a szorosán vett püspöki feladatai mellett a fent említett idő alatt a rá jellemző pontossággal végezte az IARF keretében részére kijelölt elnöki feladatokat, mely által újabb megbecsülést szerzett egyházunknak.

Főtanács de. 10 órakor felfüggesztette munkálatait a választások eszközlése végett. A de. 11 órakor kezdődő istentiszteleten az egyházi beszédet Benedek Sándor esperes afia mondta Lk 9,1—3 és Mt 28,19—20 alapján, az énekvezéri teendőket Kolumbán Melinda kolozsvárnapocai énekvezér látta el.

Istentisztelet után Főtanács meghallgatta az Unitárius Világszövetség IARF Oxfordban, 1978. évben tartott teológus konferenciájáról és XXIII. kongresszusáról, valamint az Unitárius és Szabadelvű Nők Világszövetségének előterjesztett jelentést.

Ezt követően Főtanács kihirdette az egyházi és szertartási beszéd-pályázat eredményét és kiosztotta a díjakat, majd jóváhagyta a Köhalom-homoródi és Kolozsvár-Napoca Iriszi Egyházközségek megalakulását, valamint a Nyugdíj- és Segélypénztár módosított szabályzatát. Végül elfogadta az 1977. és 1978. évi pénztári számadásokat és az 1979. évi költségvetést.

A választások rendjén Főtanács az 1979—1984. évek ciklusára főgondnoknak dr. Barabássy László és dr. Gyarmathy Árpád, főjegyzőnek dr. Erdő János, közügyigazgatónak Kolcsár Sándor esperes fiait választotta. Főtanácsi tisztségre az 1979—1982. évek ciklusára 9 egyházi és 28 világi tagot és 15 képviselőtanácsi tagot választott. Az 1979—1981. évek ciklusára a különböző szakbizottságokba: Vallás-erkölcsi Nevelési, Missziói, Gazdasági, Jogügyi, Pénzügyi és Szövegező Bizottságokba, a Nyugdíj- és Segélypénztár Vezető Tanácsába és Végrehajtó Bizottságába is megválasztotta a Szervezeti Szabályzat által előírt létszámban a tagokat, valamint a II. fokú Közigazgatási, Egyházi Fegyelmi és Főtanácsi Fegyelmi Bizottságok tagjait.

A Főtanácsi Bizottság általános jelentésében megnyugvással alapította meg: „Egyházunk dicső és küzdelmes múltjához méltóan az 1978. évben is igyekezett megfelelni Istentől rendelt szent feladatainak. Egyházunk első örállója, dr. Kovács Lajos Főtisztelendő úr fáradhatatlanul végezte a részére jelentkező belföldi és külföldi feladatokat. A Főtisztelendő úr segitőtársai egyházi főgondnokok, főjegyzők, az Egyházi Központ tisztviselői, mindannyian lelkiismeretesen végezték munkájukat. A köri esperesek, felügyelőgondnokok, köri tisztviselők is rendkívül fontos munkát végeztek közös céljaink érdekében.”

A Főtanács ülése dr. Gyarmathy Árpád főgondnok bezáró szavaival, Kolcsár Sándor közügyigazgató imájával és egyházi énekkel ért

véget. A gyűlés befejezése után a Protestáns Teológiai Intézet étkezőjében közebéd volt, ahol a hagyományos Berde-serleggel Inczeffy Károly főtanácsi tag tartott pohárköszöntőt.

Lelkészi értekezletek

Az I. évnegyedi közérdekű és teológiai lelkeszi értekezleteket márc. 6—15. közötti időben tartották. A közérdekű előadás témája: „A Román Fejedelemségek egyesülésének és a modern román nemzeti állam megalakulásának 120. évfordulója” volt. A teológiai értekezleten „Az örökélet hite az Ó- és Újszövetségben” és „Az Unitárius Egyház 1977. évi szolgálatáról” c. előadások szerepeltek. Az értekezleteken az Egyházi Központ részéről dr. Kovács Lajos püspök, dr. Erdő János főjegyző, dr. Szabó Árpád teol. tanár és Sebe Ferenc előadó-tanácsos vettek részt.

Lelkésznevelés

A Protestáns Teológiai Intézetben az I. félévi vizsgákat jan. 25. és febr. 10. közötti időben tartották. Unitárius hallgatóink kettő kivételével eredményesen vizsgáztak.

A szokásos csendesnapi előadások febr. 12—13. napjain voltak. Az unitárius hallgatók részére, erré az alkalomra felkért lelkeszek, bibliamagyarzatot és lelkeszi szolgálatra felkészítő előadásokat tartottak. Nyitrai Mózes: „A személyes hit mint életformáló erő a teológiai hallgató életében”; dr. Szász Dénes: „A tudás megszerzése és felhasználása a lelkeszi szolgálatban”; Kiss Károly: „Ismerd meg önmagadat” címen tartottak előadásokat. Dr. Szabó Árpád teol. tanár az amerikai unitárius teológus életéről és munkájáról tartott ismertetést. Az Intézet hallgatóinak febr. 12-én D. Nagy Gyula ref. püspök, febr. 13-án D. Szedressy Pál evangélikus püspök tartott áhítatot.

A II. félévi előadások febr. 15-én kezdődtek meg.

Prédikáció-, szertartási beszéd- és imapályázat eredménye

Az E. K. Tanács által meghirdetett pályázatra 39 pályamunka érkezett be. Egyházi Főtanács, a bíráló bizottság javaslata alapján, az alábbiakat jutalmazta:

a. A prédikációk közül I. díjat nyert „A helyes emberismeret” jeligéjű, szerzője Benedek Ágoston nagyenyedi lelkesz. Szorgalomdíjat nyert „Mi marad meg” és „Mert így van megírva” jeligéjű, mindkettő szerzője Sándor Bálint torockószentgyörgyi lelkesz.

b. A szertartási beszédek közül II. díjat nyertek a „Gyermekeid által” jeligéjű keresztelési agenda, szerzője Sándor Bálint torockószentgyörgyi lelkesz és a „Szövetség pecsétje” jeligéjű esketési agenda, szerzője Kovács István bözödi lelkesz. Dicséretben részesült a „Jézus asztalánál” jeligéjű úrvacsorai agenda, szerzője Sándor Bálint torockószentgyörgyi lelkesz.

c. Temetési beszédek közül I. díjat nyert a „Légy hű mindhalálig” jeligéjű, szerzője Benedek Ágoston nagyenyedi lelkész, dicséretben részesült a „Fájdalom problémája” jeligéjű, szerzője Kászon József bődüjfalvi gyak. segédlelkész.

d. Imák közül szorgalomdíjat nyert az „Árva gyermek imája” jeligéjű, szerzője Benedek Ágoston nagyenyedi lelkész.

Személyi változások

Kinevezések. Febr. 1-től Vass Mózes homoródújfalvi lelkész át-helyezést nyert az újonnan alakult köhalom-homoródi egyházközségbe.

Nyugalomba vonult jan. 1-től Fülöp Elemér kidei lelkész. Nevezett afia 1910. ápr. 10-én született Kidén. Teológiai tanulmányait az Unitárius Teológiai Akadémián végezte 1928—1931. években. 1932. okt. 25-én kapott kinevezést a kidei egyházközségbe, ahol 46 éven keresztül végezte szolgálatát hívei és egyháza iránti hűséggel, megszakítás nélkül. Isten áldása kísérje további életét.

Lemondott lelkészi állásáról febr. 1-től Simény József gyepesi lelkész és világi pályán kíván elhelyezkedni.

Pályázathirdetés

E. K. Tanács pályázatot hirdet szabadon választott textus alapján: rendes vasárnapi, ünnepi és álkalmi istentiszteleten elmondandó prédikáció, szertartási beszéd és ima írására.

A pályamunka, jeligével ellátva, aug. 31-ig küldendő be az E. K. Tanács címére. A pályadíjak ünnepélyes kiosztása a legközelebbi Főtanácson történik.

Dr. Kovács Lajos püspök újévi köszöntése. Jan. 1-én istentisztelet után közvetlenül, a püspöki lakásban, dr. Kovács Lajos püspök és dr. Gyarmathy Árpád főgondnok fogadták a kolozsvár-napocai egyházközség híveinek, az egyházkör képviselőinek, a Teológiai Intézet unitárius tanárainak, az egyházi központ tisztviselőinek hagyományos újévi köszöntését. Dr. Erdő János főjegyző üdvözlő beszédében beszámolt az 1978-as esztendő egyházi életének fontosabb eseményeiről, az elért eredményekről, vázolta az 1979. év feladatait, majd Istentől megáldott boldog új évet kívánt egyházunk főpásztorának és családjának.

Dr. Kovács Lajos püspök Péter apostol első levele 2,5 verse alapján mondott válaszában egyházunk iránti szeretetre, a jézusi életprogram megvalósítására buzdítva, a gondviselő Isten segítségét és áldását kérte egyházi életünkre.

Végül főpásztorunk mindenkinek boldog újévet kívánt.

Carolyn C. Howlett, az IARF elnöke, körlevelet intézett a tag egyházakhoz a Nemzetközi IARF Vasárnap alkalmából. Üzenetében a három évenként tartott kongresszusokat úgy értékeli, mint amelyek

nagymértékben rányomják meghatározó bélyegüket világszervezetünk tevékenységére. Ebből a szempontból az 1978. évi oxfordi kongresszus új korszaknak a kezdetét jelenti, a fokozottabb együttműködés és tevékenység korszakát.

Ezt az együttműködést hivatottak szolgálni az IARF 1979. évi rendezvényei, amelyek között első helyen említi Dávid Ferenc halálának 400. éves évfordulójáról való megemlékezést. Az IARF „zarándokutat” szervez az augusztusi ünnepekre, hogy együtt adózzon Dávid Ferenc emlékének romániai és magyarországi tagcsoportjaival együtt, amelyek a világszervezet legrégebbi egyházai is.

Ugyancsak 1979. nyarán, égy későbbi időpontban kerül sor a Vallás és Béke III. Világkongresszusára az Egyesült Államok-beli Princetonban, amelynek előkészítésében az amerikai tagcsoport tevőleges részt vállalt.

„Az oxfordi kongresszus bezárásakor megjegyeztem azt — írja az elnök —, hogy a kongresszus alatt igen gyakran lehetett hallani ezt a két kérdést: hogyan tudjuk céljainkat tevékenységgé formálni? Hogyan tudjuk a rendelkezésünkre álló forrásokat segítséggé változtatni? Hiszem, hogy egy új kezdeményezés, amely kedvezően válaszol e kérdésekre, az a feladat, melyet az IARF jövőjéért hordozott felelősség mindannyiunk elé állít... Ez a mi közös felelősségünk, akik vállaljuk az IARF célkitűzéseit, még ha vallásos meggyőződésünk különbözik is egymástól, mert megtanuljuk, hogy minden ember élete gazdagításának közös céljában osztozunk, és az a legfőbb törekvésünk, hogy a gyakorlati életben alkalmazzuk vallásos eszményeinket.”

Nemzetközi gyermekév. A második világhégés adatai döbbsentették rá az emberiséget, hogy a legsúlyosabb veszteséget a legifjabb nemzedék szenvedte: majdnem 13 millió gyermek halt meg éh- vagy erőszakos halál következtében. Ez kényszerítette cselekvésre az ENSZ-t, amely harminc esztendővel ezelőtt létrehozta az egyetemes gyermekvédelemmel foglalkozó szakbizottságot, az UNICEF-et (Nemzetközi Gyermeksegély Alap). A bizottság ma csaknem 700 millió gyermek sorsáról gondoskodik, létével törődik. Több mint 100 ázsiai, afrikai, dél-amerikai országban 12 000 gyermekegészségügyi központot működtet, 40 000 gyermekvédelmi orvosi részleggel. 1965-ben Nobel-díjjal tüntették ki a bizottságot, amelynek törekvései, programjai egyre szélesednek, bővülnek. Az UNICEF munkája ma már az örök emberi összefogás, összetartás jelképe is. Szerepe jelentősen megnövekedett. Ennek felismerése készítette az ENSZ-t arra, hogy az 1979-es esztendőt nemzetközi gyermekévvé nyilvánítsa. Célja: figyelmeztetni az emberiséget a gyermekvilág gondjaira, ismét felébreszteni az emberiség lelkiismeretét. Többet kell törödni a „holnap fiaival”, a ma gyermekeivel, akik „Hosszú sorban jönnek, mennek, / apró ördögök, de szentek, homlokuk friss, meleg kenyér, / szén a szemük, szénparázs.”

HALOTTAINK

Id. Kiss Jenő ny. lelkész 83 éves korában, jan. 1-én meghalt. 1895. szept. 23-án született Abásfalván. Teológiai tanulmányait az Unitárius Teológiai Akadémián végezte 1914—1918. években. 45 éven keresztül szolgált az evangélium ügyét a csegezi, homoródkeményfalvi és mint nyugalmazott lelkész a sepsiszentkirályi egyházközségekben. Jan. 4-én temették el a fogarasi felekezeti temetőben. A temetési szertartást Májay Endre végezte, az Egyházi Központ részéről Sebe Ferenc előadó-tanácsos, a szülőfalu és egyházkör nevében Mátyás György, Ádám Dénes és Kiss Ákos lelkészek búcsúztatták.

Benczédi Domokos ny. lelkész 80. éves korában, jan. 16-án, Budapesten, átutazóban, váratlanul elhunyt. 1899. nov. 16-án született Bencében. Teológiai tanulmányait 1921—1924. években végezte az Unitárius Teológiai Akadémián. 42 éven át teljesített lelkészi szolgálatot a mézskői, torockói és bölöni egyházközségekben. Mint nyugalmazott lelkész 5 éven át szolgált a nagybányai leányegyházközségben. Temetése jan. 25-én volt a budapesti Farkasréti temetőben. A temetési szertartást dr. Ferencz József magyarországi püspök és Huszti János végezték, sírjánál 7 palástos lelkész olvasott fel egy-egy verset a Bibliából.

Lőrinczi Domokos ny. lelkész. 91. éves korában január 21-én meghalt. 1887. jún. 5-én született Csekefalván. Az Unitárius Teológiai Akadémián végezte tanulmányait 1909—1912. években. A csekefalvi és kissolymosi egyházközségekben szolgált 46 éven keresztül. Jan. 23-án helyezték örök nyugalomra a székelykeresztúri Timafalvi temetőben. A temetési szertartást Báró József esperes végezte, az egyházkör nevében Németh Sándor, Lukácsi Mózes és Nagy Ferenc lelkész mondtak búcsúbeszédet.

M. Mohalyi Irma Máthé Sándor ny. lelkész élettársa jan. 13-án elhunyt. Jan 17-én helyezték örök nyugalomra.

Özv. Benczédi Pálné Graef Ilona 84 éves korában, febr. 16-án elhunyt. Febr. 20-án temették el a kolozsvár-napocai Házsongárdi temetőben, férje, néhai Benczédi Pál teológiai tanár mellé.

Dr. Mikó Imréné Kauntz Kornélia 61 éves korában hosszú, súlyos betegség után febr. 26-án elhunyt. Földi maradványait férje, dr. Mikó Imre volt főgondnokunk hamvaival együtt febr. 28-án helyezték örök nyugalomra a házsongárdi temetőben.

Péterffy Gyula ny. zenetanár 70 éves korában hosszú, súlyos szenvedés után, febr. 28-án elhunyt. 1909. jún. 7-én született Torockón. Tanulmányait a kolozsvári Zeneakadémián 1933-ban fejezte be.

1933—1949 közötti években a székelykeresztúri Unitárius Gimnáziumban mint zenetanár működött. 1949—1959. években a Protestáns Teológiai Intézet Unitárius Karán az egyházi ének és zene tanára volt. 1967-ig, nyugalomba vonulásáig a kolozsvári zeneközépiskolában tanított. Péterffy Gyula munkásságával nagymértékben hozzájárult egyházi ének- és zenekultúránk fejlesztéséhez. Március 2-án helyezték örök pihenőre a Házsongárdi temetőben. A temetési szertartást dr. Kovács Lajos végezte, az Egyetemes Egyház részéről dr. Erdő János főjegyző búcsúztatta.

Emlékük legyen áldott!

Előfizetőink figyelmébe

A Keresztény Magvető előfizetési díja az 1979. évben belföldön és a szocialista országokban évi 70 lej, amelyet belföldön a lelkészi hivatalok útján vagy közvetlenül az egyházi központban (3400 Cluj-Napoca. Lenin út 9) lehet kifizetni.

Magyarországi olvasók a Posta Központi Hírlapiroda Külföldi előfizetési osztályánál — Budapest, VII. Lövölde tér 7 sz. fiókjánál fizethetnek elő. A többi szocialista országokból az ILEXIM — Departamentul Export-Import Presă, P. O. Box 136—137-telex: 11226, București str. 13 Decembrie nr. 3 címre kell fizetni.

Az előfizetési díj a nyugati országok részére 150 lej, mely összeg ugyancsak az ILEXIM — Departamentul Export-Import Presă, P. O. Box 136—137-telex: 11226, București str. 13 Decembrie nr. 3 címre fizetendő.

Szabó T. Attila: Erdélyi Magyar Szótörténeti Tár. II kötet. Cs-Elsz. Kriterion Könyvkiadó, Bukarest 1978. 1219 l.

Az Erdélyi Magyar Szótörténeti Tár első, A—C kötetének megjelenése alkalmával, — 1976-ban folyóiratunk könyvszemle rovatában (82. évf. 1. sz.), meleg hangon köszöntöttük a hetvenéves Szabó T. Attila professzort, tudományos kutatót és értékeltük a hatalmas méretű és jelentőségű munkát, a közel egy emberöltőt felölelő levéltári gyűjtést, várva a folytatását, az újabb kötetek megjelenését.

Most, amikor a Szótörténeti Tár II. kötete is napvilágot látott, sőt könyvtáraink polcait díszíti már, úgy érezzük, ismételten kifejezésre kell juttatnunk elismerésünket és nagyrabecsülésünket Szabó T. Attila munkája eredményének láttán, amely által öt évszázad erdélyi nyelvi életében akarja tájékoztatni a kötetek forgatóit.

Ha a Szótörténeti Tár anyagának összeállítására gondolunk, amely a szerző saját bevallása szerint is közel egymillió szóadat feldolgozását tartalmazza, fogalmat alkothatunk magunknak arról, hogy mennyi időt, napot, évet és energiát vehetett igénybe annak összegyűjtése és rendszerezése.

A felhasznált levéltári anyag a „múlt irattermelésének“, a legkülönbélebb hivatali és magánlevelezéseknek iratfajtaiból tevődött össze, az „érdekesebbnél érdekesebb, színesebből színesebb“ adalékok száz meg százazreiből. Ezek között igen sok az egyházi és közte az unitárius vonatkozású irattári és levéltári anyag is, körlevelek, egyházlátogatási-, vizsgálószéki jegyzőkönyvek, anyakönyvek adalékai (pl. Vargyas, 1693; Szőkefalva 1803, erdélyi unitárius egyházközönség vizitációs [egyházlátogatási] jegyzőkönyve).

A Szótörténeti Tár anyagának egybegyűjtője és rendszerezője azt a szempontot tartotta szem előtt és tartja a továbbiakban is, hogy „e szótári munkában a nyelvet úgyszólván életes közelségben, mindennapos kavargásában, lendületes mozgásában mutassa be...“ hogy a Tár anyagát tanulmányozó, az „alapszókincsbe tartozó szókincsrétég mellett ott találja a halódóban levő régít, az éppen születő és hamarosan elvetélődő vagy megélt erőtlő duzzadó újat is...“

Úgy véljük, hogy főképpen unitárius lelkészek számára, akik egyházközségeik kisebb-nagyobb levéltári anyagának kezelői, akiknek feladatai és kötelességei közé tartozik a levéltári kutatás és rendszerezés, felbecsülhetetlen és pótolhatatlan segítséget és értéket jelent az Erdélyi Szótörténeti Tár.

A. Gy.

Egyed Ákos: *Háromszék 1848—1849*. Kriterion Könyvkiadó, Bukarest 1978. 262 l. + 8 l. képanyag.

Százharminc év távlatából is élőnek érezzük 1848—49 év forradalmi eseményeit, Habsburg-ellenes népi-polgári szabadságharcát, különösképpen, ha egy olyan könyvet olvasunk, mint Egyed Ákos könyve. A történelem kérdését tudományosan kutató, vagy csupán általános ismeretet szerezni kívánó olvasó — egyaránt élvezettel és teljes megelégedéssel teszi le kezéből e gonddal és nagy ügyszeretettel megírt kötetet.

A 10 fejezetben, melyhez előszó és epilógus járul, Háromszék hősi eposzának, Habsburg-ellenes önvédelmének, társadalmi egyenlőségért folytatott küzdelmének a lehetőségekhez mért hű történetét találjuk.

A könyvet a rövidítések magyarázata, jegyzetek, névmutató — magyar—román nyelvű helységnév-mutató és 8 lapon 28 képből a tárgyaló időszakra vonatkozó fénykép és levéltári okmányok másolata egészíti ki.

Unitárius vallásközönségünket sok szempontból közelről érinti és érdekli a Kriterionnak ez új, nagyszerű kiadványa. Történelmi munkák, regények, esszék, költemények íródtak, legendák születtek Háromszék egyedülálló 1848—49 évi forradalmáról, önvédelmi harcáról. Unitárius történészeink és íróink az elsők, akik papíron rögzíteni és az utókorra hátra hagyni kívánták a lezajlott eseményeket, mint a kortárs és résztvevő szemtanú Kövári László, Jakab Elek, majd később Orbán Balázs és Benczédi Gergely, valamint az új legendát szövögető Bözödi György. E küzdelem központi-mesés személye Gábor Áron, aki, mint mondják, a semmiből ágyút öntött, puskaport gyártott, dolgozott, harcolt, s ugyancsak ágyúgolyótól találva a harcmezőn lelte halálát. Csoda volt? Nem: valóság!

Az utókor szemében Gábor Áron, a hős mindenki más fölé magaslik a küzdelemben.

Egyed Ákos, a történész, aki nem romantizál, nem szubjektív érzések megszólaltatója, és nem a felszín, hanem a mély valóság keresője, a társadalmi és osztályérdekek ismeretének tudatában újraértékeli azt a történelmi múltat, melyet sokszor ellegendásít és idealizál a képzelet. Így érkezik el Berde Mózsa személyéhez, és mi is könyvismertetésünk legfontosabb unitárius vonatkozású problémájához, mert Berde Mózsa az unitárius múlt és vallásközönségünk legáldozatosabb jeltévője.

Közel egy millió koronát kitevő vagyonát az egyházra hagyja azal, hogy abból iskolák épüljenek, szegény falusi gyermekek tanuljanak és tanítók, tanárok fizetést kapjanak. A Laborfalván született, gyalog katona családból származó Berde Mózsa, most Háromszék követe az országgyűlésen, majd mind Háromszék kormánybiztosa az agyagfalvi székely nemzeti gyűlésen, előljáró szerepet töltött be.

Berde Mózsa forradalmi munkássága Egyed Ákos könyvében kap méltó és igaz elismerést. Az ő politikájának és vezetésének köszönhető mindaz, ami az önvédelmi harcban legendává magasztosul. Ehhez a harchoz kellett az ágyú. A harc kezdetén, 1848 nov. 28-án egy sem volt — a befejezőkor több mint 70! Kellott a puskaerő és gyutacs, de mindezek mellett kellett az ember, a katona és azok élelmezése, ruházata, azok a kellékek, melyek biztosították a harcok győzelmeit.

